

SAKSPAPIR

Saksnr	Utval	Type	Dato
25/2020	Levekårsutvalet	PS	16.09.2020
66/2020	Kommunestyret	PS	22.09.2020

Sakshandsamar	Arkiv	ArkivsakID
Lin Tove Thomassen	FA-J40	19/1359

SAL AV ALKOHOL FRÅ FYSISK UBEMANNA BUTIKK

Vedlegg:

Orientering om sal av alkohol frå ubemanna butikk
Tolkingsuttale vedk. kommunal salsløyve- sal av alkoholhaldig drikk frå ubemanna butikk
Vedk møte på Eksingedalen Snarkjøp 01.07.20
Stortingsmelding 27
pavirkningsskala (1)
Sal av alkohol frå ubemanna butikk - tilbakemelding etter møte
Spørsmål om dispensasjon- sal av alkohol frå fysisk ubemanna butikk
Krav i lovverket og sal av alkohol frå fysisk ubemanna butikk
Vedk. sal av alkohol frå ubemanna butikk
Fwd Vaksdal kommune - endring av salgsløyve
VILKÅR OG BETINGELSER FOR Å BRUKE BUTIKKEN
Pilotprosjekt - sjølvbetente kassar utan fysisk bemanning - Eksingedalen Snarkjøp
Pilotprosjekt - sjølvbetente kassar utan fysisk bemanning - Eksingedalen Snarkjøp

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Gjeldande salsløyve med krav om fysisk bemanning ved sal av alkohol vert oppretthalden.

Levekårsutvalet - Sak 25/2020

LEV - Behandling:

Rådgjevar Lin Tove Thomassen orienterte om saka.

Utvalet drøfta saka.

Ivar Bergo, SP. la fram følgjande forslag til vedtak:

1. Kommunestyret viser til uttale frå Helsedirektoratet som seier:
«Direktoratet vil bemerke at det uansett ligger innanfor kommunens skjønnsmyndighet å beslutte om den ønsker å gi bevilling til steder hvor salg av alkoholholdig drikk inngår i konseptet og om kontrollhensynene er tilstrekkelig ivaretatt i den enkelte sak.»
1. Kommunestyret gjev Eksingedalen Snarkjøp løyve til å selja alkohol innanfor kommunen sine salstider, også i tida når butikken er ubemanna som ein del av pilotprosjektet. Løyve vert gjeve frå og med 01.11.2020 til og med 01.10.2021.
1. Innan 01.10.2021 skal kommunestyret handsame evaluering av ordninga. Ei slik evaluering skal vere grunnlaget for ei eventuell vidareføring av prøveprosjektet.
1. Kommunestyret presiserer at dette er ei prøveordning for Eksingedalen Snarkjøp og saka skapar ikkje presedens for andre butikkar/salsteder i Vaksdal kommune. Eventuelle andre søknader i prøveperioden vil ikkje verte vurdert.

Utvalet røysta over Ivar Bergo sitt forslag som vart samrøystes vedteke.

LEV - Tilråding/Vedtak:

Levekårsutvalet si innstilling til kommunestyret:

1. Kommunestyret viser til uttale frå Helsedirektoratet som seier:
«Direktoratet vil bemerke at det uansett ligger innanfor kommunens skjønnsmyndighet å beslutte om den ønsker å gi bevilling til steder hvor salg av alkoholholdig drikk inngår i konseptet og om kontrollhensynene er tilstrekkelig ivaretatt i den enkelte sak.»
2. Kommunestyret gjev Eksingedalen Snarkjøp løyve til å selja alkohol innanfor kommunen sine salstider, også i tida når butikken er ubemanna som ein del av pilotprosjektet. Løyve vert gjeve frå og med 01.11.2020 til og med 01.10.2021.
3. Innan 01.10.2021 skal kommunestyret handsame evaluering av ordninga. Ei slik evaluering skal vere grunnlaget for ei eventuell vidareføring av prøveprosjektet.
4. Kommunestyret presiserer at dette er ei prøveordning for Eksingedalen Snarkjøp og saka skapar ikkje presedens for andre butikkar/salsteder i Vaksdal kommune. Eventuelle andre søknader i prøveperioden vil ikkje verte vurdert.

Kommunestyret - Sak 66/2020

KOM - Behandling:

Leiar for levekårsutvalet orienterte om behandlinga i Levekårsutvalet.

Levekårsutvalet si innstilling vart samrøystes vedteke

KOM - Tilråding/Vedtak:

1. Kommunestyret viser til uttale frå Helsedirektoratet som seier:

«Direktoratet vil bemerke at det uansett ligger innanfor kommunens skjønnsmyndighet å beslutte om den ønsker å gi bevilling til stader hvor salg av alkoholholdig drikk inngår i konseptet og om kontrollhensynene er tilstrekkelig ivaretatt i den enkelte sak.»

2. Kommunestyret gjev Eksingedalen Snarkjøp løyve til å selja alkohol innanfor kommunen sine salstider, også i tida når butikken er ubemanna som ein del av pilotprosjektet. Løyve vert gjeve frå og med 01.11.2020 til og med 01.10.2021.

3. Innan 01.10.2021 skal kommunestyret handsame evaluering av ordninga. Ei slik evaluering skal vere grunnlaget for ei eventuell vidareføring av prøveprosjektet.

4. Kommunestyret presiserer at dette er ei prøveordning for Eksingedalen Snarkjøp og saka skapar ikkje presedens for andre butikkar/salstader i Vaksdal kommune. Eventuelle andre søknader i prøveperioden vil ikkje verte vurdert.

Saksopplysningar:

Samandrag/konklusjon (kort om saka)

Eksingedalen Snarkjøp deltek i pilotprosjekt i regi av Merkur, som legg til rette for at teknologi kan erstatte fysisk bemanning i butikkar. I juni 2020 vart teknologien teke i bruk i Eksingedalen. Kommunestyret i Vaksdal kommune har gjeve butikken salsløyve med krav om at butikken må følgja kommunal salstid og vere fysisk bemanna ved sal av både alkohol og tobakk. Krav til fysisk bemanning under sal av alkohol tek mellom anna utgangspunkt i alkohollova §8-11, forbod mot sal til rusmiddelpåverka personar.

Eksingedalen snarkjøp ber om ei ny vurdering av kravet og ønskjer å få selja alkohol også når butikken er ubemanna. Dei vil følgja dei kommunale salstidene, og viser til ulike teknologiske løysingar som skal ivareta krav om alder, identifisering og vurderingar knytt til om kunden er ruspåverka.

Helsedirektoratet har i brev datert 02.07.20 gjeve ei grundig vurdering av spørsmålet og støttar rådmannen si vurdering om at det må vere ein person fysisk til stades ved sal av alkohol.

Formannskapet har fått tilsendt eit notat vedkomande saka til møtet 8. sept. Nye opplysingar etter formannskapet vil bli lagt ved saksutgreiinga.

Rådmannen har vurdert det slik at så lenge det i regi av Merkurprogrammet ikkje er tilrettelagd for ei mellombels forskrift som omhandlar sal av alkohol og tobakk for pilotkommunar, så kan ein ikkje vike frå dei krava som er sett i lovverket. Rådmannen opprettheld difor kravet om at sal av alkohol berre

kan gjennomførast så lenge butikken fysisk er bemanna.

Bakgrunn for saka

Eksingedalen Snarkjøp er eit viktig tilbod for lokalbefolkninga og tilreisande i Eksingedalen. Som ein av dei første i Norge er det mogleg for kundar å handle i butikk utan at den fysisk er bemanna. Teknologiske løysingar identifiserer kundar via minibankkortet. Butikken vert overvaka av kamera, og kundar kan ha dialog med beteninga ved behov. Med den teknologiske løysinga er opningstidene utvida og vekslar mellom å vere bemanna og ubemanna.

Dagleg leiar for Eksingedalen Snarkjøp vendte seg til kommunen og ba rådmannen om å vurdere sal av alkohol frå fysisk ubemanna butikk.

Alkohollov med forskrift set krav til sal av alkohol i butikk:

- Må ha salsløyve
- Sal skal skje innanfor kommunalt vedtekne salstider
- Kunden må vere 18 år
- Det er forbod mot å selje til personar som er openbart påverka av rusmidlar
- Alkohol skal ikkje drikkast i salslokalet
- Alkohol skal ikkje seljast eller utleverast frå automat

Lista er ikkje uttømmende.

I brev som er vedlagd saka, datert 5. mai 20, konkluderte rådmannen med følgjande:

«Rådmannen er positiv til at Eksingedalen Snarkjøp får delta i eit slikt pilotprosjekt og ser at det både for dagleg leiar og innbyggjarane kan få ei større nytteverdi av eit slikt tilbod.

Med utgangspunkt i lovverket nemnd over, ser rådmannen at det ikkje vil vere tilstrekkeleg med låsbare og/eller tidsstyrte skap for sal av alkohol og tobakk og kamera for overvaking.

Tobakkskadelova §29, alkoholova §8-11, alkoholforskrift § 3-1 tilseier at det berre er tillete å selje tobakksvarer og alkohol i den tida butikken er fysisk bemanna.»

Kommunestyret fornya nyleg salsløyvet til Eksingedalen snarkjøp for ein ny 4 års periode, sak 46/2020. I tråd med tidlegare vurderinga er det sett krav om at butikken skal vere fysisk bemanna ved sal av alkohol.

Vaksdal kommune sin rusmiddelplan legg føringar for alkoholpolitikken i kommunen. Planen vart sist revidert i 2006 og var planlagd å vert fornya hausten 2020/ våren 2021. Med bakgrunn i korona-pandemien vert dette arbeidet utsett. I føreordet i rusmiddelplanen er det fokus på personar med alkoholproblem:

«Det er dei svakaste ledda i rusmiddelsamanheng som må skapa terskelen for regelverket. Difor vil restriktive og haldningsskapande idear vera grunnlaget for denne planen.»

Alle butikkar med salsløyve i kommunen vert med jamne mellomrom kontrollert av salskontrollørar for å sikra av regelverket vert følgt. Brot på løyvet kan resultere i prikkar eller inndraging av løyve.

Kommunen har per no ikkje motteke rapport om brot på løyve for butikken i Eksingedalen.

Eksingedalen Snarkjøp er ikkje samd i Vaksdal kommune si vurdering knytt til sal av alkohol. Dei meiner at krav i regelverket vert innfridd via dei teknologiske løysingane og ber om at saka vert vurdert på nytt. Mat-Norge AS er leverandør av den tekniske løysinga. På vegne av butikken legg dei fram følgjande argument for sitt syn:

- Manglande sal av alkohol når butikken ikkje fysisk er bemanna, vil føre til handelslekkasje.
- Det er fleire kontrollinnslag enn i tradisjonell butikk.
- Driftsmodellen ivaretek i større grad problem knytt til sal til mindreårige enn i tradisjonell butikk.

Brev frå Mat-Norge AS er vedlagd saka.

Kommunen vende seg til alkoholavdelinga i Helsedirektoratet for rådføring. Brev frå Helsedirektoratet er vedlagt saka.

Helsedirektoratet tolkar regelverket som at butikken må vere fysisk bemanna ved sal av alkohol:

«Sett opp mot alkohollovens formål, som er å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære, er det naturlig at det stilles andre og strengere krav til salg av slike varer enn andre dagligvarer. Ved å åpne opp for at alkoholholdig drikk kan selges uten kontroll av en person som fysisk er tilstede, vil dette være en endring i strid med alkohollovens prinsipper og være en betydelig endring av hvordan omsetning og salg av alkoholholdig drikk skjer i dag.

Også sett fra et helse- og forebyggingsperspektiv bør det etter Helsedirektoratets syn ikke åpnes opp for salgsformer hvor den som foretar vurderingen, og således skal sikre at salget ikke finner sted til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler, ikke er fysisk er tilstede.»

Helsedirektoratet presiserer også i sitt brev som at det er kommunen som har vedtaksmynde:

«Direktoratet vil bemerke at det uansett ligger innenfor kommunens skjønnsmyndighet å beslutte om den ønsker å gi bevilling til steder hvor salg av alkoholholdig drikk inngår i konseptet og om kontrollhensynene er tilstrekkelig ivaretatt i den enkelte sak.»

Fleire butikkar med liknande teknologisk løysing er i ferd med å etablere seg ulike i stader i distrikts-Norge. Det er ikkje gjeve sentrale føringar i regi av Merkurprogrammet for korleis ein skal vurdere lovverk knytt til sal av alkohol- og tobakksvarer ved utrulling av pilotprosjektet.

Vaksdal kommune har ikkje ei oversikt over kva kommunar som gjennomfører eller har gjennomført liknande saksbehandling og det er for tidleg å hauste erfaringar frå arbeid som er gjort. Det er også ulik praksis i butikkane. Til dømes ein butikk i Ullensvang har sendt kommunen ei orientering om at dei innfører sjølvbeteningsløysinga, men at det ikkje vil vere sal av alkohol medan butikken er ubemanna.

I nov. 2019 sendte Helsedirektoratet ut ei presisering til alle kommunar og butikkar som er fysisk bemanna med har sjølvbetente kassar. Presiseringa omhandla mellom anna fingeravtrykk til alderskontroll. Her har dei vurdert det som at ubemanna tekniske løysingar åleine ikkje ivaretek

forbod mot sal av alkoholhaldig drikk som openbart er ruspåverka.

Formelt grunnlag

Alkohollova, alkoholforskrifta, Vaksdal kommune sin rusmiddelplan

Vurdering og konsekvensar

Eksingedalen Snarkjøp har løyve til å selja alkohol, men ønskjer å selja alkohol innanfor kommunen sine salstider, også i tida når butikken er ubemanna.

Snarkjøp argumenterer med at ei reduisering i opningstida for sal av alkohol vil føre til handelslekkasje. I dag må den tilsette enten vere tilgjengeleg slik at ein kan møte kunden personleg eller redusere salstida til dei tidspunkta det er bemanning i butikken. Eit krav om fysisk bemanning for ein butikk med begrensa tilgang til bemanning vil mest sannsynleg føre til at salstidene vert redusert samanlikna med dei kommunale salstidene, men samtidig vere på nivå med den salstida som butikken i utgangspunktet hadde før dei fekk den teknologiske løysinga.

Dersom butikken får løyve til å selja alkohol frå ubemanna butikk vil dette forenkla kvardagen både for butikken og nærmiljøet, samtidig som den er innanfor gjeldande salstider i kommunen.

Mat-Norge hevdar også at den teknologiske løysinga gjev betre kontroll enn i tradisjonell butikk. Rådmannen har ikkje eit godt nok grunnlag for å kunna samanlikna tradisjonelt sal mot sal via teknologi, men lovverket skal ivaretakast uavhengig av metode.

Når det gjeld kontroll av salsløyve vil sal av alkohol frå ubemanna butikk krevje ny tenking rundt korleis eit slikt konsept skal kontrollerast.

Det å handle alkohol frå ein ubemanna kasse treng ikkje vere ei utfordring for dei fleste innbyggjarane eller besøkande i kommunen, men rusmiddelplan og alkohollova viser at kommunen skal ta omsyn til personar med utfordringar knytt til rus. Med ubemanna butikk, opnar ein for at rusa personar kan kjøpa øl utan å bli stoppa av ein tilsett. Det opnar også opp for å kunna drikke alkohol i lokalet.

Teknologien i næringa utviklar seg med stormskritt og offentleg mynde klarar ikkje å følge opp i like stor fart. Ny teknologi skapar nye spørsmål som må avklarast og denne saka opnar opp for ein større prinsipiell diskusjon.

Eit pilotprosjekt er ei prøveordning for å teste korleis systemet fungerer før det kan rullast ut i større skala. Dersom ein opnar for at Eksingedalen Snarkjøp skal kunna selja alkohol frå ubemanna butikk, vil ein kunna hausta erfaringar på dette området også. Samtidig, ein pilot opphevar ikkje krav sett i lovverket med argument om at det er ein pilot. Då må det på plass ei mellombels forskrift som opnar for at ein skal teste ut løysinga også ved å selja alkohol og tobakk når butikken er ubemanna. Derfor er det noko underleg at Merkurprogrammet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet ikkje har vore i dialog med Helsedepartementet for avklaringar før pilotprosjektet vart sett i gang så lenge Helsedirektoratet sitt svar til Vaksdal kommune er at dette er ei endring som er i strid med prinsippa i alkohollova.

Konklusjon

Butikkar i distrikta er viktig for lokalmiljøet og treng å halda på kundane sine for å få det til å gå rundt. Likevel kan ikkje dette vera eit tungtvegande argument ved sal av alkohol. Alkohol er ei spesiell vare. Alkohollovas føremål er å begrense skadar ved alkoholbruk og begrense forbruk av alkoholhaldig drikk og kommunen må ta utgangspunkt i gjeldande regelverk for å tilrettelegge på best mogleg måte.

Gjeldande salsløyve med krav om fysisk bemanning ved sal av alkohol vert oppretthalden. Alkoholova §8-11 forbod mot sal til rusmiddelpåverka personar vart lagt til grunn for vurderinga gjort i mai 2020. Ny vurdering stadfestar førre vurdering om at forbodet i §8-11 ikkje vert ivareteke av løysinga.

Rådmannen tilrår derfor at butikken har faste tidspunkt der butikken er bemanna og offentleggjer desse tidene som nye salstider for butikken